

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

כפי א"י מ"ה מהלכות
נבוכד נבוכה ג
סנה עשין כו טו"ע א"ה
ס"י קפו טע"ג א
[ובכ"ר פ"ז דנבוכה
נת]

איספה. כתרפא: **אמרו לו**. תלמידיו לא קבלת עילוין וכו': **אמר אינו** מי סדרו **צו**. מדרכם הרעה דלגא אהדר לי מלדרוש: **אוקי אשגשג מלכים**. אוקי כיום הך פירקא עד שהגיעו לג' מלכים: **אמר למחר נפסה בכבדין**. נדרוש בכבדינו שהיו תלמידי חכמים כמותנו ואין להם חלק לעתיד: **א"ל**.

מנשה כחלוס חברך וחקרא דאביך אבן. כלומר ובי סבור אתה שיהיה חברך וחבירי דאבך: **מסיבא בעית למשרא המוליא**. איך יודע מאיזה מקום צפת אתה לר'ך לצנוע המוליא: **ותצריך קריטין**. ולמה קורא אותנו חברך: **מסיבא דקריטין צולא**. דרמא ממקום שנקרמוץ פניה של פת צתור דהיינו מלמעלה או מסביבות הפת או משוליו אבל צלמנע לא שאם הביאו לפניו פרוסה של לחם לא יאכל צנוע ומכרך אלא משולי הפת ולא מאלמנעו: **ל"א מהיבא דקריטין** כלומר מהיבא שמקדים לאפות והיינו הך ל"א מהיבא דגמר צולא ממקום שהלחם אפוי יפה ולא מאותו מקום שקורין צבולין וראשון נראה: **הוים נקוט שיפולי גלימך**. היית מגובה שפת חלוקך מבין רגליך כדי שתהא קל לרוץ והיית רך לשם מפני יצר עבודת כוכבים שהיה שולט: **נפסה כרבווא**. נחמיל לדרוש כרבוואינו ולא אמר בכבדינו: **לא נשמיס**. רע לשמים כדאמרינן (מגילה דף י"א). צלחשוות אלו וראש: **דכסיב ואל ללרה יולד**. [ווי ללרה] אלמא אלו *שון רעה ווי: **אל נעבודת כוכבים**. שהיה אוהבה ביותר דכתיב כרס אב אלמא אב מרסם והני קראי כבדי נקט להו: **ויהי סנקל**. צלחאב כחוב [כלומר קלות היו לחאב כל מטרותיו של ירבעם]: **מפני מה הלם**

הכחבו בירבעם. דכחמה מקומות כתיב לא סר מכל מטות ירבעם ולא כתיב אחאב אע"פ שהיה רשע ממוט: **החלה לקלקלה**. שהיה מלך ראשון שהקדיח את תבשילו: **גם מוצבותם**. הכי רישיה דקרא בגלגל שוריים וצחו גם מוצבותם בגלים על תלמי שדי: **משהין בקיר**. תורה אור ט"ח משיב בקירות לבו: ומיין שכבד את התורה דכתיב והיה כל מממד עיניך ישימו בידם והיינו ספר תורה ועל זה הסיבא את הדבר הזה לא אוכל לעשות: **ודילמא**. מחמד עיניו היינו עבודת כוכבים: **לא ס"ד**. מדקאמרי ליה זקנים לא תשמע ולא תאבה וחי עבודת כוכבים מי הו אמרו ליה הכי: **סבי דכסהא**. זקנים שפלים שהיו רשעים כמו שמוציא באבשלום דקרי ליה לכבי דכסהא זקנים: **שקול סיס**. מחאה עונות ומחלה זכיות ומדמדרי כולי האי מי יפסה את אחאב משמע דבקושי גדול נעשה: **רוחו של נבות**. שליט שטור הרג נבות היה רוחו מחזר לפתחו ולהפילו: **דפרע קיניס**. קגאה הפורע נוקם ממנו וקגאתו מחריב ביתה כרוח של נבות שנקם נכסו מחאב ואלא ממחילתו של הקב"ה: **קודר אזכרות**. מוחק כוכבים סממין. לפיכך היה מתחבא שאליו היה עושה צפרהסיה לא היו מניחין [אותו] לעשות בן קודר כמו (שירויני נח) מקדרין כבדים ל' (נוקב) [מחטבו ונוקב]: **שנפס סס**. ששכה הקב"ה: **שפניסי**. השמיט: **מה אחאב אין לו חלק**. כדאמרן עובד לעולם הבא: **ושניסס**. רבי יהודה דאמר יש לו חלק ורצין דאמרי אין לו חלק: בגלל

דאיתפח הדר קא דריש אמרי לא קבילת עלך דלא דרשת בהו אמר אינהו מי הדרו בהו דאנא אהדר בי רב אשי אוקי אשלשה מלכים אמר למחר נפתח בחברין אחא מנשה איתחזי ליה בחלמיה אמר חברך וחבירי דאבך קרית לן מהיבא בעית למישרא המוציא אמר ליה לא ידענא א"ל מהיבא דבעית למישרא המוציא לא גמירת וחברך קרית לן א"ל אנמריה לי ולמחר דרישנא ליה משמד בפירקא א"ל מהיבא דקריטין בישולא א"ל מאחר דחבימתו כולי האי מאי מעבא קא פלחיתו לעבודת כוכבים א"ל אי הות התם הות *נקימנא בשיפולי גלימא ורהמת אבתראי למחר אמר להו לרבנן נפתח ברבוותא אחאב אח לשמים אב לעבודת כוכבים אח לשמים דכתיב א"ל לצרה יולד אב לעבודת כוכבים בחמאת ירבעם בן נבט אמר ר' יוחנן קלות שעשה אחאב בחמורות שעשה ירבעם ומפני מה תלה הכתוב בירבעם מפני שהוא היה תחילה לקלקלה *גם מוצבותם בגלים על תלמי שדי א"ר יוחנן אין לך *כל תלם ותלם בא"י שלא העמיד עליו אחאב עבודת כוכבים והשתחוה לו ומנא לן דלא אתי לעלמא דאתי דכתיב *והכרתי לאחאב משותין בקיר ועצור ועווב בישראל עצור בעוה"ז ועווב לעוה"ב א"ר יוחנן מפני מה זכה עמרי למלכות מפני שהוסיף כרך אחד בארץ ישראל שנאמר וייקן את ההר שמרון מאת שמר בכבדים כסף ויבן את ההר ויקרא [את] שם העיר אשר בנה על שם שמר בכ"ב אותיות שנאמר *וישלח מלאכים אל אחאב מלך ישראל העירה ויאמר לו כה אמר בן הדר כספך וזהבך לי הוא ונשיך ובניך המזובים לי הם כי אם כעת מחר אשלח את עבדי אליך וחפשו את ביתך ואת בתי עבדיך והיה כל מחמד עיניך ישימו בידם ולקחו ויאמר למלאכי בן הדר אמרו לארונא המלך כל אשר שלחת [לעבדך] [אל עבדך] בראשונה אעשה והדבר הזה לא אוכל לעשות מאי מחמד עיניך לאו ס"ת דילמא עבודת כוכבים לא ס"ד דכתיב *ויאמרו אליו כל הזקנים וכל העם (*לא תאבה ולא תשמע) ודילמא סבי דבהתא הוו מי לא כתיב *ויישר הדבר בעיני אבשלום (והזקנים) [ובעיני כל זקני ישראל] ואמר רב יוסף סבי דבהתא התם לא כתיב וכל העם הכא כתיב וכל העם דאי אפשר דלא הוו בהון צדיקי וכתיב *והשארתי בישראל שבעת אלפים כל הברכים אשר לא כרעו לבעל וכל הפה אשר לא נשק לו אמר ר"ג אחאב שקול היה שנאמר *ויאמר ה' מי יפתה את אחאב ויעל ויפול ברמות גלעד ויאמר זה בכה וזה אומר בכה מתקף לה רב יוסף מאן דכתב ביה *דק לא היה כאחאב אשר התמכר לעשות הרע בעיני ה' אשר הסתה אותו איובל אשתו ותנינא בכל יום היתה שוקלת שקלי זהב לעבודת כוכבים ואת אמרת שקול היה אלא אחאב וותרן בממונו היה ומתוך *שההנה תלמידי חכמים מנכסיו כיפרו לו מחצה *ויצא הרוח ויעמד לפני ה' ויאמר אני אפתנו ויאמר ה' אליו במה ויאמר אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו ויאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה בן *מאי רוח א"ר יוחנן רוחו של נבות היורעאלי מאי צא אמר רבינא צא ממחיצתי שבן כתיב *דובר שקרים לא יכון לנגד עיני אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי דפרע קיניה מחריב ביתיה *ויעש אחאב את האשרה ויוסף אחאב לעשות להכעיס את ה' אלהי ישראל מכל מלכי ישראל אשר היו לפניו א"ר יוחנן שכתב על דלתות שמרון אחאב כפר באלהי ישראל לפיכך אין לו חלק באלהי ישראל *ויבקש את אחויה וילכדהו והוא מתחבא בשמרון א"ר לוי שהיה קודר אזכרות וכותב עבודת כוכבים תחתיהן מנשה שנשנה יה ד"א מנשה שהנשיא את ישראל לאביהם שבשמים ומגלן דלא אתי לעלמא דאתי דכתיב בן שתים עשרה שנה מנשה במלכו וחמישים וחמש שנה מלך בירושלים *ויעש (הרע) [אשרה] [בעיני ה'] כאשר עשה אחאב מלך ישראל כה אחאב אין לו חלק לעוה"ב אף מנשה אין לו חלק לעוה"ב: רבי יהודה אומר מנשה יש לו חלק לעוה"ב שנאמר *ויתפלל מנשה אל ה' ויעתר לו וכו': א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו שנאמר *ונתתים לעוהה לכל ממלכות הארץ בגלל מנשה בן יחזקיהו מר סבר בגלל מנשה שעשה תשובה ואינהו לא עבודו מר סבר בגלל

ל' נקט
גליון
השם
רש"י ד"ה
דכתיב . לשון
רעה ווי . ע'
ככ"ט חושב יג
טו :

[למנו קיג]

סס טו
סס כ
סס כ

סס
סס כ
סס כ

ל"א שהיה
מבנה
סס כ
[לניל סס:]
שכת קמט:
תהלים קא
מלכים א טו
דכ"ב כ

סס ג
מלכים ב כ
דכ"ב ג
דכ"ב ג
ימיה טו

סס
אזול כ כ

[ל' נפתח אליו ויעתר]

חלק פרק אחד עשר

סנהדרין

קג

בגלל מנשה דלא עשה השוכה - והמשיכן כולן אחריו: **כאשר עשה אחאב** - דמשמע כשיעור השנים שחטף אחאב במלכו חטף מנשה והיינו כ"ב שנה שחטף בהם כנגד כ"ב שנים שמלך אחאב: **עשו להו ליג** - עששה השוכה: **וישמע אליו ויחמר לו** - ומצחוק כתיב ויעתר לו כך שמעתי: **מדם הדין** - היטה תורה אור מעבכת שלל להקביל פני מנשה בתשובה ועשה הקב"ה מחמתו ברכיע ופסטי ידו וקבלו בלא ידיעת מדת הדין: **מאי דכתיב בראשית ממלכות יהויקים ובראשית ממלכת דקדיש** - מ"ט כתיב בהני בראשית יותר מאחריני: **וכי עבד האידנא לא הוו מלכיה** - ואי משום תחלת ממלכתו קאמר ה"ל למכתב בשנה ראשונה למלכותו אלף להכי שני קרא דביצוריה וכתיב בראשית ללמדך מעשה בראשית היה בימי יהויקים שבקש הקב"ה להחזיר את עולמו ולהו ובהו כמו שהיה מבראשית: **כיון שנפסקו בדורו** - של יהויקים שהיו דקדיש שעדיין לא גלו החכם והמסגר: **דורו של דקדיש** - היו רשעים שכל הדקדיש הגלו כבר ע"ס יהויקים: **איך חכם נשפט** - זה הקב"ה כ"ט ע"ס ט"ז שנקרא ה' איש מלחמה (שמות עו) איש חיל אלו מלכים שבסמוך אמו וחמיה ורגו ושחק ואין נחת בין שהיו כועס עמהם בין שהיו שחק עמהם אינן ירחיקו מלפניו ואינם חתים לחזור למוטב: **כי ליה למר כו'** - לאו דוקא נקט מר אלף משום דהכי מילי דלינשי כשהוא חכם כשהוא רולף להישפט ולהתווכח עמון בין שהוא שחק עליהם בין שהוא כועס עמון אינם ירחיקו מלפניו ואינם חתים לחזור למוטב: **מקום שהיו מחמיקין בו** - ודורשין הלכות נהפך למושב ליים של שרי מלך צבל: **כשער הסוך** - לשון חוקך והיינו בהר הבית וצעורה ששם היו יושבים סנהדרין וכדאמר בעלמא (לעיל דף פ"ג) בתי דינין היו שם אחד בלשכת הגזית ואחד על פתח העזרה ואחד על פתח הר הבית: **קולתיה חלא** - כלומר במקום שהיו שיעיר ויעמידם [לו] לאלהים ולפניהם ישתחוה ולהם יקטר אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי בכיי ליה למר דלא ידע חיובי למר דלא ידע ווי ליה *למר דלא ידע בין טוב לבייש *ויבאו כל [שרי] מלך בבל (ויבאו) [וישבון] בשער התוך א"ר יוחנן משום רשב"י מקום שמחתבין בו הלכות אמר רב פפא היינו *דאמרי אינשי באתרא דמריה תלא ליה זייניה תמן קולבא רעיא קולתיה תלא (סימן על שדה בתים לא תאונה) אמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא מאי דכתיב *על שדה איש עצל עברתי ועל כרם אדם חסר לב והנה עלה כולו קמשונים כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה על שדה איש עצל עברתי זה אמו ועל כרם אדם חסר לב זה מנשה והנה עלה כולו קמשונים זה אמו כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה זה יהויקים וגדר אבניו נהרסה זה צדקיהו שנדרב בית המקדש בימיו *ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה בת לציים כת שקרנים כת הניפים כת מספרי לשון הרע כת לציים דכתיב *דובר שקרים לא יכון לנגד עיניו כת הניפים דכתיב *כי לא לפניו הנף יבוא כת מספרי לשון הרע דכתיב *כי לא אל הפיך רשע אתה לא יגורך רע *צדיק אתה ולא יהיה במגורך רע *ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא מאי דכתיב *לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך לא תאונה אליך רעה שלא (ישלום *) בהן יצר הרע ונגע לא יקרב באהלך *שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעה שתבא מן הדרך דבר אחר לא תאונה אליך רעה שלא יבעתוך הלכות רעים והרהורים רעים ונגע לא יקרב באהלך שלא יהא לך בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים עד כאן ברכו אביו מכאן ואילך ברכתו אמו *כי מלאכיו יצוה לך לשמך בכל דרכיך על כפיים ישאונך וגו' על שחל ופתח תדרוך וגו' עד כאן ברכתו אמו מכאן ואילך ברכתו שמים

חוסכין הלכות בו דנין שרי צבל דינים שלהם: **כאשרא דמריה חלא ויינייה** - ימקום שהאדון תולה כליו: **קולבא רעיא** (כ) - צבל רועה: **קולתיה חלא** - כדו תלה לשם כמו (בראשית כד) כדה דמתרגמינן קולתא - ל"א קולתיה מקדמו כמו (סוטה 97 ע"ג) מקדה של חרס: **וסנס עלה כולו קמשונים זה אמו** - שהעלה שממית ע"ג המוצח לקמן: **כמו פניו חרולים זה יהויקים** - שנסה פניו מאורו של הקב"ה כדאמר לקמן כלום אלו צדיקים חלא לאורו יטול אורו: **על שדה איש עצל עברתי זה אמו** - ולהכי קרי ליה עלל שחטם את התורה ובטל את העבודה לקמן: **ועל כרם אדם חסר לב זה מנשה** - שקדר אונותו והרס את המוצח (ל"א) חרולים אורטיג"ס: **וז דקדיש** - שהיה לדיק ונהרס בית המקדש בימיו: **משך ידו את הלוליים** - משך הקב"ה את ידיו מן הלוליים שלא להתקרב אלם: **לא יגורך רע** - היינו מספרי לשון הרע דכתיב בתריה חאבד דוצרי כוז איש דמים וגו' ועוד דכתיב בתריה קרבים הוות קבר פתוח גרוסו וגו': **שלא חמלא אשתך ספק נדה וכו'** - והיינו בזהלך בזהלך כדאמרי *אין אהלו חלא אשה *ובשעה שחדם בא מן הדרך קשה לו כשימלא את אשתו ספק נדה יותר מנדה ודאית שעל ספק הוא מיצר וילרו תקפו ואומר סעורה היא ועל חסם אינו מוכע: **עד כאן ברכו אביו** - דוד אביו לשלמה בנו מסתמא לפי ענין הברכות יש לידע סדור ברכות שכן דרך האב בדברים האלו בספק נדה וביניה"ר ובהרהורים רעים וצבנים ותלמידים שלא יקדיחו תבשילם צדיקים אבל אשה אינה נותנת דעת בצדק חלא מהמרכת הלכ שיש לה מתפללה על בנה שיגלל מאזן נהפך ומרוחין ועדין לפיכך קא דריש לפי הענין שאלו ברכות ברכתו אמו כי מלאכיו יצוה לך מ"ר ועוד משום דכתיב כי מלאכיו משמע ליה דסליק ענין אחד דברכה ומכי מלאכיו עד כי צי חשק סליק חד ענין הלך מוקים דמי למי דע"כ ברכו אביו וכו' מ"ר: כי

בגלל מנשה דלא עבד תשובה א"ר יוחנן כל האומר מנשה אין לו חלק לעוה"ב מרפה ידיהן של בעלי תשובה דתני תנא קמיה דר' יוחנן מנשה עשה תשובה (ל) שלשים ושלש שנים דכתיב *בן שתים עשרה שנה מנשה במלכו וחמושים וחמש שנה מלך בירושלים ויעש (הרע) [אשרה] כאשר עשה אחאב מלך ישראל כמה מלך אחאב עשרין ותרתינן שנין מנשה כמה מלך חמושים וחמש דל מינייהו עשרים ותרתינן פשו להו תלתין ותלת א"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתיב *וישמע אליו *ויחחר לו ויעתר לו מיבעי ליה מלמד שעשה לו הקב"ה כמין מתחרת ברכיע כדי לקבלו בתשובה מפני מדת הדין *וא"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתיב *בראשית ממלכות יהויקים בן יאשיהו וכתיב *בראשית ממלכת צדקיה וכי עד האידנא לא הוו מלכי אלא בקש הקב"ה להחזיר את העולם כולו לתוהו ובוהו בשביל יהויקים נסתבל בדרוה ונתקרה דעתו בקש הקב"ה להחזיר את העולם כולו לתוהו ובוהו בשביל דורו של צדקיה נסתבל בצדקיה ונתקרה דעתו בצדקיה נמי כתיב *יעש הרע בעיני ה' שהיה בידו למחות ולא מוחה וא"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתיב *איש חכם נשפט את איש אויל ורגו ושחק ואין נחת אמר הקב"ה בעסתי על אהו ונתתיו ביד מלכי דמשק זיבה וקטר [לאלהיהם] שנאמר *ויזבח לאלהי דרמשק המכים בו ויאמר [כי] אלהי מלכי ארם הם מעורים אותם להם אובה ויעורוני והם היו [דן] להכשילו ולכל ישראל שחקתי עם אמציה ונתתי מלכי אדום בידו הביא אלהיהם והשתחוה עמהם שנאמר *יהי אחרי (כן) בא אמציה מהכות את אדומים ויבא את אלהי בני שיעיר ויעמידם [לו] לאלהים ולפניהם ישתחוה ולהם יקטר אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי בכיי ליה למר דלא ידע חיובי למר דלא ידע ווי ליה *למר דלא ידע בין טוב לבייש *ויבאו כל [שרי] מלך בבל (ויבאו) [וישבון] בשער התוך א"ר יוחנן משום רשב"י מקום שמחתבין בו הלכות אמר רב פפא היינו *דאמרי אינשי באתרא דמריה תלא ליה זייניה תמן קולבא רעיא קולתיה תלא (סימן על שדה בתים לא תאונה) אמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא מאי דכתיב *על שדה איש עצל עברתי ועל כרם אדם חסר לב והנה עלה כולו קמשונים כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה על שדה איש עצל עברתי זה אמו ועל כרם אדם חסר לב זה מנשה והנה עלה כולו קמשונים זה אמו כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה זה יהויקים וגדר אבניו נהרסה זה צדקיהו שנדרב בית המקדש בימיו *ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה בת לציים כת שקרנים כת הניפים כת מספרי לשון הרע כת לציים דכתיב *דובר שקרים לא יכון לנגד עיניו כת הניפים דכתיב *כי לא לפניו הנף יבוא כת מספרי לשון הרע דכתיב *כי לא אל הפיך רשע אתה לא יגורך רע *צדיק אתה ולא יהיה במגורך רע *ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא מאי דכתיב *לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך לא תאונה אליך רעה שלא (ישלום *) בהן יצר הרע ונגע לא יקרב באהלך *שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעה שתבא מן הדרך דבר אחר לא תאונה אליך רעה שלא יבעתוך הלכות רעים והרהורים רעים ונגע לא יקרב באהלך שלא יהא לך בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים עד כאן ברכו אביו מכאן ואילך ברכתו אמו *כי מלאכיו יצוה לך לשמך בכל דרכיך על כפיים ישאונך וגו' על שחל ופתח תדרוך וגו' עד כאן ברכתו אמו מכאן ואילך ברכתו שמים

שעיר ויעמידם [לו] לאלהים ולפניהם ישתחוה ולהם יקטר אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי בכיי ליה למר דלא ידע חיובי למר דלא ידע ווי ליה *למר דלא ידע בין טוב לבייש *ויבאו כל [שרי] מלך בבל (ויבאו) [וישבון] בשער התוך א"ר יוחנן משום רשב"י מקום שמחתבין בו הלכות אמר רב פפא היינו *דאמרי אינשי באתרא דמריה תלא ליה זייניה תמן קולבא רעיא קולתיה תלא (סימן על שדה בתים לא תאונה) אמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא מאי דכתיב *על שדה איש עצל עברתי ועל כרם אדם חסר לב והנה עלה כולו קמשונים כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה על שדה איש עצל עברתי זה אמו ועל כרם אדם חסר לב זה מנשה והנה עלה כולו קמשונים זה אמו כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה זה יהויקים וגדר אבניו נהרסה זה צדקיהו שנדרב בית המקדש בימיו *ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה בת לציים כת שקרנים כת הניפים כת מספרי לשון הרע כת לציים דכתיב *דובר שקרים לא יכון לנגד עיניו כת הניפים דכתיב *כי לא לפניו הנף יבוא כת מספרי לשון הרע דכתיב *כי לא אל הפיך רשע אתה לא יגורך רע *צדיק אתה ולא יהיה במגורך רע *ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא מאי דכתיב *לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך לא תאונה אליך רעה שלא (ישלום *) בהן יצר הרע ונגע לא יקרב באהלך *שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעה שתבא מן הדרך דבר אחר לא תאונה אליך רעה שלא יבעתוך הלכות רעים והרהורים רעים ונגע לא יקרב באהלך שלא יהא לך בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים עד כאן ברכו אביו מכאן ואילך ברכתו אמו *כי מלאכיו יצוה לך לשמך בכל דרכיך על כפיים ישאונך וגו' על שחל ופתח תדרוך וגו' עד כאן ברכתו אמו מכאן ואילך ברכתו שמים

כי

בגלל מנשה דלא עבד תשובה א"ר יוחנן כל האומר מנשה אין לו חלק לעוה"ב מרפה ידיהן של בעלי תשובה דתני תנא קמיה דר' יוחנן מנשה עשה תשובה (ל) שלשים ושלש שנים דכתיב *בן שתים עשרה שנה מנשה במלכו וחמושים וחמש שנה מלך בירושלים ויעש (הרע) [אשרה] כאשר עשה אחאב מלך ישראל כמה מלך אחאב עשרין ותרתינן שנין מנשה כמה מלך חמושים וחמש דל מינייהו עשרים ותרתינן פשו להו תלתין ותלת א"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתיב *וישמע אליו *ויחחר לו ויעתר לו מיבעי ליה מלמד שעשה לו הקב"ה כמין מתחרת ברכיע כדי לקבלו בתשובה מפני מדת הדין *וא"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתיב *בראשית ממלכות יהויקים בן יאשיהו וכתיב *בראשית ממלכת צדקיה וכי עד האידנא לא הוו מלכי אלא בקש הקב"ה להחזיר את העולם כולו לתוהו ובוהו בשביל יהויקים נסתבל בדרוה ונתקרה דעתו בקש הקב"ה להחזיר את העולם כולו לתוהו ובוהו בשביל דורו של צדקיה נסתבל בצדקיה ונתקרה דעתו בצדקיה נמי כתיב *יעש הרע בעיני ה' שהיה בידו למחות ולא מוחה וא"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתיב *איש חכם נשפט את איש אויל ורגו ושחק ואין נחת אמר הקב"ה בעסתי על אהו ונתתיו ביד מלכי דמשק זיבה וקטר [לאלהיהם] שנאמר *ויזבח לאלהי דרמשק המכים בו ויאמר [כי] אלהי מלכי ארם הם מעורים אותם להם אובה ויעורוני והם היו [דן] להכשילו ולכל ישראל שחקתי עם אמציה ונתתי מלכי אדום בידו הביא אלהיהם והשתחוה עמהם שנאמר *יהי אחרי (כן) בא אמציה מהכות את אדומים ויבא את אלהי בני שיעיר ויעמידם [לו] לאלהים ולפניהם ישתחוה ולהם יקטר אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי בכיי ליה למר דלא ידע חיובי למר דלא ידע ווי ליה *למר דלא ידע בין טוב לבייש *ויבאו כל [שרי] מלך בבל (ויבאו) [וישבון] בשער התוך א"ר יוחנן משום רשב"י מקום שמחתבין בו הלכות אמר רב פפא היינו *דאמרי אינשי באתרא דמריה תלא ליה זייניה תמן קולבא רעיא קולתיה תלא (סימן על שדה בתים לא תאונה) אמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא מאי דכתיב *על שדה איש עצל עברתי ועל כרם אדם חסר לב והנה עלה כולו קמשונים כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה על שדה איש עצל עברתי זה אמו ועל כרם אדם חסר לב זה מנשה והנה עלה כולו קמשונים זה אמו כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה זה יהויקים וגדר אבניו נהרסה זה צדקיהו שנדרב בית המקדש בימיו *ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה בת לציים כת שקרנים כת הניפים כת מספרי לשון הרע כת לציים דכתיב *דובר שקרים לא יכון לנגד עיניו כת הניפים דכתיב *כי לא לפניו הנף יבוא כת מספרי לשון הרע דכתיב *כי לא אל הפיך רשע אתה לא יגורך רע *צדיק אתה ולא יהיה במגורך רע *ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא מאי דכתיב *לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך לא תאונה אליך רעה שלא (ישלום *) בהן יצר הרע ונגע לא יקרב באהלך *שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעה שתבא מן הדרך דבר אחר לא תאונה אליך רעה שלא יבעתוך הלכות רעים והרהורים רעים ונגע לא יקרב באהלך שלא יהא לך בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים עד כאן ברכו אביו מכאן ואילך ברכתו אמו *כי מלאכיו יצוה לך לשמך בכל דרכיך על כפיים ישאונך וגו' על שחל ופתח תדרוך וגו' עד כאן ברכתו אמו מכאן ואילך ברכתו שמים

שעיר ויעמידם [לו] לאלהים ולפניהם ישתחוה ולהם יקטר אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי בכיי ליה למר דלא ידע חיובי למר דלא ידע ווי ליה *למר דלא ידע בין טוב לבייש *ויבאו כל [שרי] מלך בבל (ויבאו) [וישבון] בשער התוך א"ר יוחנן משום רשב"י מקום שמחתבין בו הלכות אמר רב פפא היינו *דאמרי אינשי באתרא דמריה תלא ליה זייניה תמן קולבא רעיא קולתיה תלא (סימן על שדה בתים לא תאונה) אמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא מאי דכתיב *על שדה איש עצל עברתי ועל כרם אדם חסר לב והנה עלה כולו קמשונים כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה על שדה איש עצל עברתי זה אמו ועל כרם אדם חסר לב זה מנשה והנה עלה כולו קמשונים זה אמו כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה זה יהויקים וגדר אבניו נהרסה זה צדקיהו שנדרב בית המקדש בימיו *ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה בת לציים כת שקרנים כת הניפים כת מספרי לשון הרע כת לציים דכתיב *דובר שקרים לא יכון לנגד עיניו כת הניפים דכתיב *כי לא לפניו הנף יבוא כת מספרי לשון הרע דכתיב *כי לא אל הפיך רשע אתה לא יגורך רע *צדיק אתה ולא יהיה במגורך רע *ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא מאי דכתיב *לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך לא תאונה אליך רעה שלא (ישלום *) בהן יצר הרע ונגע לא יקרב באהלך *שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעה שתבא מן הדרך דבר אחר לא תאונה אליך רעה שלא יבעתוך הלכות רעים והרהורים רעים ונגע לא יקרב באהלך שלא יהא לך בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים עד כאן ברכו אביו מכאן ואילך ברכתו אמו *כי מלאכיו יצוה לך לשמך בכל דרכיך על כפיים ישאונך וגו' על שחל ופתח תדרוך וגו' עד כאן ברכתו אמו מכאן ואילך ברכתו שמים

(ה) רש"י ד"ה קולבא רעיא: כ"ב וב"מ פרק המעלים גרסוין כלבא רעיא כ"ב:

[ערכין י"ג ע"ג]

כדיין אין אהלו חלא אשה [מועד קטן י"ג]

[כפסוק כמיה ויעתר וכן הענין לעיל קא: ולאמר בדברי הימים שהיה לפני רשב"י היה כבוד ויחזיר לו ענין חוב' כשנתנה ד"ה מעבדין כו' וכן מצינו בידינו כו' ע"כ]

למאן רש"י ירמיה לט כ"מ סד: משלי כד פסוק מה ע"כ הוסיף קא: הנהלים הנהלים שכתב קטני: תגינה כ"ב: פסוק מה ע"כ: (*ל"ב כ"ד) הנהלים כ"ב

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

מסורת השנים

גברא אבטלוס און לו חלק לטוסי' - ע"י טוסי' דף י"ב חוספוט ר"ה דק"ג : שם ר"י ור"א מה אמר - ע"י מרדכי רבס : ויקרא סוף פ' מטרת :

פי בי חשק - לא שייך חלף ברבנא דעלמא כלומר אורח שחפץ בי וזכרתי אפלטו : **ע' שרשעים פלוסי** - שאינה כחובה בשיטת אריות התיבה אלא תלויה היא למעלה ונראה כחוב רשע : **פיו שנעשה אדם רש מלמטה** - שיש לו שונאין ואין רוח הכריות עמה הימנו :

מכל וכל עד שארנו עבדי' קוריאין ע"ג המוצח : **סימר** - נעשה לו כהיתר : **ממקום זילאם משס** - מקום שאדם יולא ממנו שבע הוא ממנו ואינו מהאור להגות אורח מקום : **קמאי לא ידעי לארגווי** - מלכים ראשונים שלפנינו לא היו יודעים להכעיס המקום כמו שהאור תורה אור חרף ואמר כלום אנו לריבין אלא

כ"י בי חשק ואפלטו אישגברו כי ידע שמי ^{הט} יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו אורך ימים אישביעהו ואראהו בישועתי אמר ר"ש בן לקיש מאי דכתיב ^{הט} ויבנע מרשעים אורם וזרוע רמה תשבר מפני מה עיי"ן של רשעים תלויה כיון שנעשה אדם רש מלמטה נעשה רש מלמעלה ולא נכתביה כלל ר' יוחנן ור"א חד אמר מפני כבודו של דוד וחד אמר משום כבודו של נחמיה בן חכליה תנו רבנן מנשה היה שונה חמישים וחמשה פנים בתורת כהנים כנגד שני מלכותו אחאב שמנים וחמשה ירבעם מאה ושלושה תניא היה ר"מ אומר אבשלום אין לו חלק לעוה"ב שנאמר ^{הט} ויכו את אבשלום וימיתוהו ויכוהו בעוה"ז וימיתוהו לעוה"ב תניא ר"ש בן אלעזר אומר משום ר"מ אחו ואחזיה וכל מלכי ישראל שכתוב בהן ויעש הרע בעיני ה' לא חיין ולא נידונין ^{הט} וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד עד אשר מלא את ירושלים פה לפה לבד מהמאתו אישר החטיא את יהודה לעשות הרע בעיני ה' הכא *תרגימו שהרג ישעיה במערבא אמרי ישעיה צלם משאוי אלף בני אדם ובכל יום ויום הורג (את) כולם כמאן אזלא הא דאמר רבה בר בר חנה שקולה נשמה של צדיק אחד כנגד כל העולם כולו כמ"ד ישעיה הרג כתיב ^{הט} פסל וכתיב ^{הט} פסילים א"ר יוחנן בתחלה עשה לו פרצוף אחד ולבסוף עשה לו ארבעה פרצופים כדי שתראה שכינה והכעוס אחו העמידו בעלייה שנאמר ^{הט} ואת המזבחות אשר על הגג עליית אחו וגו' מנשה העמידו בהיכל שנאמר ^{הט} ויישם את פסל האשרה אשר עשה בביתו אשר אמר ה' אל דוד ואל שלמה [בנו] בבית הזה ובירושלים אשר בחרתי מכל שבטי ישראל אישים את שמי לעולם אמן הכניסו לבית קדשי הקדשים שנאמר ^{הט} כי יצא המצע מהישרע והמסכה צרה כהתכנס מאי כי קצר המצע מהישרע אמר *רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן [כי]

[במחשבת מעי]

יומא טו ע"ט

הטלס לר

[גריסת הסיון קרד]

הט"כ לג

מני כ

הטלס קטו

הט"כ לו

זכריס י

[לקמן ק"י דריס יג:]

דריס כג

[ג"כ לג:]

יע"ה ח

לא נמצא מקרא [בס בע"י] ליהא להך קרא עיי"ן מידושי' אגדות סס

[בשאלותיו סימן ג' י"ט פ' שמוס איתא קצרותא]

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

קד

גליון השנים

גב' אין אברהם מניל :
ע"י יומא לח ע"כ בחוס'
ישינס דיה מעשה :

עמון ומואב - קרובין לישראל שבאו מלוט בן אחי אברהם ורחקן המוקדם שלא יבאו בקהל ל"א קרובין ממס ליכא למימר דהא מדין מצני קטורה היו בני אברהם וקרובים היו בני מדין לישראל יותר מעמון ומואב שהם בני אברהם אלא עמון ומואב שנים וקרובים היו לארץ ישראל ומדין רחוקים להם תורה אור

ואתו כלי הפך אחו על ראשו כדי שלא יכירו ישעיה שהיה מתבדש [ממנו] : **יאשיבו** - בן אמון : **מוקירו** - אחי מנשה : **כרמ מוכה אכא וכו'** - יאשיה מוכה אמון אביו ולא חזקיה מנשה בנו דכתיב אין מידי מניל ודרשין ליה בהגדה אין אברהם מניל וכו' : **הספא דאחיה נכחי** - דברא מוכה לאבא :

ממעמון ומואב ומקרבת את הדרוקים מיתרו דאמר ר' יוחנן בשבר **קראן** לו ויאכל לחם * יבנו בניו וישבו בלשכת הגזית שנאמר *וממשפחות סופרים יושבי יעבץ תרעתים שמעתיים סוכתים המה הקינים הבאים מהמת אבי בית רכב וכתיב התם *ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים את בני יהודה מדבר יהודה אשר בנגב ערד וילך וישב את העם ומעלמת עינים מן הרשעים ממיכה ומשרה שכינה על נביאי הבעל מחבירו של ערו הנביא דכתיב *וייהי הם יושבים אל השלחן ויהי דבר ה' אל הנביא אשר השיבו ושגנתה עולה ודון דאמר רב יהודה אמר רב אלמלי הלוחו יהונתן לדוד שתי כברות לחם לא נהרגה נוב עיר הבהנים ולא נמרד הוא האדמי ולא נהרג שאול ושלשת בניו ומפני מה לא מנו את אחו אמר ר' ירמיה בר אבא מפני שמומל בין שני צדיקים בין יותם לחזקיהו רב יוסף אמר מפני שהיה לו בשת פנים מישעיהו שנאמר *ויאמר ה' אל ישעיהו צא נא לקראת אחו אתה ושאר ישוב בך אל קצה תעלת הברכה העליונה אל מסלת שדה כובס מאי כובס איכא דאמרי דכבשינהו לאפיה וחלף ואיכא דאמרי *אובלא דקצרי סחף ארשיה וחלף מפני מה לא מנו את אמון מפני כבודו של יאשיהו מנשה נמי לא נמני מפני כבודו של חזקיהו ברא מוכי *אבא אבא לא מוכי ברא דכתיב *ואין מידי מציל *אין אברהם מציל את ישמעאל אין יצחק מציל את עשו השתא דאתית להכי אחו נמי לא אימני משום כבודו של חזקיהו ומפני מה לא מנו את יהויקים משום דר' חייא בר' אבויה *דאמר ר' חייא בר' אבויה כתיב על גולגלתו [של] יהויקים זאת ועוד אחרת זקינן דרבי פרידא אשכח גולגלתא דהוה קא שדיא בשערי ירושלים וכתיב בה זאת ועוד אחרת קברה ולא איקברא קברה ולא איקברא אמר ר' יוחנן גולגלתו של יהויקים היא דכתיב ביה *קבורת חמור יקבר סחוב והשלך וגו' אמר מלכא הוא ולא איכשר לולוליה ביה ברכה בשראי ואותבה בסיפתא *חזיתא דביתו סברא הא דאיתתא קמייתא הוה דהא לא קא מנשי לה שגרא תגורא וקלחה היינו דכתיב

היו : **וישבו כלשכת הגזית** - ממשפחות סופרים והיו קרא מפרש ליה כולי שמת כוספרי צפרשת וילאמר משה לחובב : **בית רכב** - וקינים אלו בניו של יתרו דכתיב ובני קיני חותן משה ובניו של יתרו הן הן בניו של רכב דכתיב הקינים הצלחים מחמת אחי בית רכב וכתוב (ירמיה לה) ולבית הרכבים אמר ירמיהו כי זה אמר ה' [וגו'] יען אשר שמעתם [על] מלות [יהוה] אשר אביכם [איש] ילודכם בן רכב [עומד] לפני כל בני הימים ולחמירין כוספרי לפשר נכרים הם וכנסין להיכל והרי כל ישראל לא נכנסו להיכל אלא שהיו יוסבין בסנהדרין ומורין בדברי תורה מ"ר : **ממיכה** - דלחמירין לעיל הגיחו לו שפתו מנזיה לעוברי דרכים : **ומשרה שכינה על נביאי הבעל מחבירו של ערו הנביא** - דערו הנביא נתגבא על מוצב בית אל שיחרז מפני שהעמיד בו ירבעם גללים דכתיב (במ"ד ג') והנה ארץ ההלויים בא מיהודה וגו' וילאמר מוצב מוצב ומפרש בסדר עולם דהיינו ערו הנביא ובא נביא השקר והטעהו לערו והסיבו לבית אל והעבירו על מלות הקב"ה שאמר לו לא תקוב לבית אל והכילו וזכות שהאכילו שרתה עליו שכינה שנאמר ויהי דבר ה' אל האיש הנביא אשר הסיבו להאכילו אללו : **ושגנתה עולה ודון** - שהרי מנינו ביהונתן שקבג ולא הלוחו לדוד שתי כברות ונענש דלחמיר רב יהודה וכו' : **לוהו** - לשון לוי : **לא נהרגה נוב** - שלא היה לריך דוד לשאל לחם מוכהי נוב ולא היה דואג מלשין עליהם : **ולא היה שאול נהרג** - על אחו עון : **שמעון** - דלכיו יותם ובני חזקיהו : **ושאר מישראל ששבו להיות בניך ותלמידך** וכל מי שישבו לבית דהיינו תלמידיו כדמתרגמינן ושאר דלא חטאו ודקבו חטיאי תלמודיהו : **מאי כובס דכבשינהו לאפיה** - שכבש את פניו והיה מתבדש מפני ישעיה : **כובס** - כמו כובס : **אובלא דקצרי סחף ארשיה** - כלי מנוקב של כובסין שמוזלפין בו מים על הנגדים

[לקמן קו. ע"ט
סופה יא. ע"ט]

[ע"י חוספות
סופה י. ד"ט
דלח"י]

לעיל פכ. ע"ט

כ"ח אחיה
דביתו
חזיתא נפקא
אמרה ליה
לשיבתה
אשרי לה
תדיא כו'

מלכים ב כ

[ג"ל רבה]

[ג"ל רבה]

דכ"ס ג

איכא א

[ג"ל רבה]

מנוגת להם והיינו בית נכתה לשון מוכה על שם ללע שפחתה מן האדם ומננה דברא אשה : **בית גניו** - והכי מתרגמינן בית גניוהי ומנחם פתר במחברתו לשון סוממים כמו (בבב"ב) לא נכאת ולרי ולוט : **זין אובל זין** - כגון פרוכל דשליט בצרולא* : **איכס** - ל"ו בגימטריא : **חשיב ל"ו כריסוס** - בכריסוס (דף ג' - חשיב לה : **לקו בא"ב** - שכל מגילת איכה סדורא באלפא ביתא : **בטס דוד** - שיושבין יחידים ואין מתיראין לא מן הנכרים ולא מן חיות רעות : **רבמי עס** - עס שמתרבה והולך יותר משאר עס : **קטנה לגדול** - ש"ז של קטן אינו מבוטל ואינו מזריע מהר כשל גדול וכן רחס של קטנה אינה קולטת מהר כשל גדולה לפיכך משיאין גדולה לקטן כדי לבסותה זרעו [מבוטל] קולט מהר וקטנה לגדול כדי שיהא שכבת זרעו קולט מהר ולא קטנה לקטן ששוהין להוליד ולא קטן וקטנה ממש אלא שטומדין כעל פירקן ורלוין הם להוליד ומיהו ס"ז אין זרע שלהם מבוטל כל כך : **אחד**

חזקיה כל המזמן עובד כוכבים לחוך ביתו ומשמש עליו גורם גלות לבניו שנאמר *ובניך אשר יצאו ממך [אשר תוליד] יקחו והיו סריסים בהיכל מלך בבל *ויישמח עליהם חזקיה ויראם את (כל) בית נכתה את הכסף ואת הזהב ואת הבשמים ואת השמן הטוב וגו' אמר רב מאי בית נכתה אשתו השקתה עליהם ושמואל אמר בית גניו הראה להם ור' יוחנן אמר זין אובל זין הראה להן איכה ישבה בדד אמר *רבא אמר רבי יוחנן מפני מה לקו ישראל באיכה מפני שעברו על שלשים ויש כריתות שבתורה אמר רבי יוחנן מפני מה לקו באל"ף ב"ת מפני שעברו על התורה שניתנה באל"ף ב"ת ישבה בדד אמר *רבא אמר רבי יוחנן אמר הקב"ה אני אמרתי *וישכן ישראל במח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש אף שמיו יערפו מל עבשיו יהיה בדד מושבם *העיר רבתי עם אמר *רבא אמר רבי יוחנן שהיו משיאין קטנה לגדולה לקטן כדי שיהיו להם בנים הרבה *היתה כאלמנה *אמר רב יהודה אמר רב כאלמנה ולא אלמנה ממש אלא כאשה שהלך בעלה למדינת הים ודעתו לחזור אליה רבתי בגוים שרתי במדינות אמר *רבא אמר רבי יוחנן כל מקום שהן הולכין נעשין שרים לאדוניהן ת"ד מעשה בשני בני אדם שנשבו בהר הכרמל והיה שבאי מהלך אחריהם

[גירסת ערוך בערך
אכל ארבלא וכו' על
ד' שני פירושים ע"פ]

[במלכים חזיתא
וכישיה לע
וישמח]

[ג"ל רבה]
[עניתי כ.]